



Tillsammans mot 2015

Sveriges rapport om millenniemålen 2006



REGERINGSKANSLIET

Följande åtta millenniemål ska uppfyllas:¹

1. Utrota extrem fattigdom och hunger

Halvera andelen människor som lever på mindre än en dollar per dag till 2015. Halvera andelen människor som lider av hunger till 2015.

2. Garantera grundskoleutbildning för alla barn

Alla barn i hela världen, såväl flickor som pojkar, skall kunna avsluta sin grundskoleutbildning. Ett mål som ska vara genomfört 2015.

3. Främja jämställdhet mellan könen och öka kvinnors makt

Avskaffa könsdiskriminering i grund- och gymnasieskolan till 2005, och i all utbildning senast 2015.

4. Minska barnadödligheten

Minska dödligheten bland barn under fem år med två tredjedelar till 2015.

5. Förbättra mödrahälsan

Minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till 2015.

6. Bekämpa hiv/aids, malaria och andra sjukdomar

Hejda och minska spridningen av hiv/aids till 2015. Hejda och minska förekomsten av malaria och andra stora sjukdomar till 2015.

7. Säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling

Integrera principerna om hållbar utveckling i den nationella politiken och i de nationella programmen och vända trenden med förlorade naturresurser. Halvera andelen människor som saknar tillgång till rent dricksvatten och sanitet till 2015. Förbättra förhållandena för minst 100 miljoner människor som bor i slum till 2020.

8. Utveckla ett globalt partnerskap för utveckling

Ett åtagande om gott ledarskap, utveckling och fattigdomsminskning, både nationellt och internationellt. Utveckla ett mer öppet handels- och finanssystem som är regelbaserat, förutsägbart och icke-diskriminerande. Ta hänsyn till de speciella behoven hos de minst utvecklade länderna (MUL)², kustlösa länder och små utvecklingsländer som är öar. Ta itu med skuldproblemen, ungdomssysselsättningen, tillhandahållandet av livsviktiga läkemedel och göra ny teknik tillgänglig i utvecklingsländer.

¹ I bilaga 2 finns en fullständig förteckning över de åtta millenniemålen, de 18 delmålen och de 48 indikatorerna.

Förteckningen över delmål och indikatorer har sammanställts gemensamt av FN, Världsbanken, Internationella valutafonden (IMF), Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) och Världshandelsorganisationen (WTO). Basåret för beräkningarna är 1990. Därutöver har nationellt antagna indikatorer valts för att mäta framstegen med varje delmål.

² De minst utvecklade länderna (MUL) är en grupp av 50 länder som FN har betecknat som de fattigaste i världen. Av dessa länder ligger 34 i Afrika. Cirka 600 miljoner människor lever i dessa länder.

Tillsammans mot 2015

Sveriges rapport om millenniemålen 2006



Förord

Vid FN:s Millennietoppmöte år 2000 enades statsöverhuvuden från 189 nationer om en deklARATION för världens framtid. Fred och säkerhet, fattigdomsminskning, hälsa, utbildning, miljö, mänskliga rättigheter och demokrati är gemensamma globala utmaningar som kräver gemensamma globala lösningar. För att genomföra deklARATIONEN har FN:s generalsekreterare upprättat en färdplan med åtta särskilda mål, millenniemålen. Hösten 2005 samlades återigen fler än hundra av världens ledare vid ett nytt FN-toppmöte för att formulera en handlingsplan i syfte att främja internationell säkerhet och att utrota världens fattigdom. Toppmötet 2005 resulterade i förnyad kraft åt det globala åtagandet om att uppnå millenniemålen till år 2015.

Målen är unika i egenskap av att de är tidsbundna, mätbara och internationellt överenskomna. Vi har medlen för att uppnå målen till 2015 – om den politiska viljan finns. Sverige prioriterar arbetet med att nå millenniemålen. Men om detta skall vara möjligt är det nödvändigt att de rika länderna bidrar till fattigare länders strävan att minska fattigdomen. FN behöver också anpassas till de nya utmaningar som vår värld står inför. Vi måste se till att de resurser som kanaliseras genom organisationen verkligen kommer de fattiga till del. FN:s olika program och fackorgan måste bli mer enade, framförallt på landnivå. Genom deltagande i generalsekreterarens högnivåpanel för samstämmighet arbetar Sverige för att öka effektiviteten i FN:s verksamhet på det ekonomiska och sociala området.

Vi – i de rika länderna – måste ta vårt ansvar att bidra till att millenniemålen uppfylls. Speciellt gäller det åtaganden under mål 8 om det globala partnerskapet. I din hand har du Sveriges andra rapport som presenterar vårt arbete för att hålla de löften vi har givit. Syftet med rapporten är också att stimulera till debatt, nationellt och internationellt, om globala frågor och om millenniemålen.

Millenniemålen sätter människornas behov och rättigheter i fokus för världens ledare. Män, kvinnor och barn har rätt att leva ett liv i värdighet, fria från hunger, fruktan för våld, förtryck och orättvisor. Ett demokratiskt styre grundat på folkviljan är den bästa garantin för att dessa rättigheter efterlevs. Kvinnor och flickor har rätt till inflytande och makt över sina egna liv på samma villkor som män och pojkar. Diskriminering av kvinnor och flickor är ett stort hinder i arbetet med att bekämpa fattigdomen i världen. Av de över 120 miljoner barn som nekas grundskoleutbildning är majoriteten flickor. Mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet – allas rätt att aktivt kunna forma sin egen framtid – är millenniemålen kärna.



Biståndsminister

Innehåll

Inledning:

En gemensam global dagordning _____ 4

Mål 8:

Utveckla ett globalt partnerskap för utveckling _____ 7

Övriga resursflöden till utvecklingsländer _____ 19

Mänskliga rättigheter _____ 22

Jämställdhet _____ 23

Mål 7:

Säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling _____ 25

Bilaga 1

Millenniemål 1–6:

Svenskt stöd till insatser i utvecklingsländerna _____ 31

Bilaga 2:

Millenniemålen: Mål, delmål och indikatorer _____ 37

En gemensam global dagordning

Utveckling, fred och säkerhet samt respekt för de mänskliga rättigheterna är förutsättningar för ett värdigt liv. Att dessa områden intimt hör samman och förutsätter varandra fastslogs av Förenta Nationernas (FN:s) generalsekreterare Kofi Annan i en rapport³ inför FN:s toppmöte i New York 2005.⁴ Över hundra av världens ledare uttryckte på mötet sitt stöd för detta synsätt.

Toppmötet 2005, som var en uppföljning av FN:s millennietoppmöte fem år tidigare, blev en

också fått en tyngre roll i det globala arbetet. Detta är ett prioriterat område för Sverige och innebär ökade möjligheter att uppfylla flera av millenniemålen. I processen före toppmötet beslöts även om höjt bistånd, skuldlättnader och nya former för att finansiera utveckling. Mötet identifierade tre utvecklingsfrågor som några av de allvarligaste hoten som mänskligheten står inför; fattigdom, hiv/aids och andra smittsamma sjukdomar samt miljöförstöring.



tydlig manifestation för att en gemensam global dagordning nu råder utifrån FN:s Millennie-deklaration och de millenniemål som antogs år 2000. Flera, av för Sverige viktiga, frågor fick genomslag under mötet. Sverige hade bl.a. starkt drivit frågan om det internationella samfundets skyldighet att skydda för att förhindra grova kränkningar och folkmord. Målen om universell tillgång till reproduktiv hälsa, som formulerades vid FN:s befolkningskonferens i Kairo 1994, har

Toppmötet 2005 speglade den breda politiska vilja som idag finns för att förändra FN. Under Jan Eliassons ordförandeskap i generalförsamlingen 2005/2006⁵ har världens stater bl.a. enats om att upprätta en fredsbyggande kommission och ett råd för mänskliga rättigheter. En fond som möjliggör omedelbara insatser i katastrofsituationer har inrättats, och ett beslut om reformer i FN-sekretariatet har fattats.

Sedan 2005 finns en gemensam global agenda för samordning av världens bistånd. Parisdeklarationen om biståndseffektivitet understryker harmonisering, anpassning och ägarskap i utvecklingssamarbetet. Den svenska regeringen arbetar aktivt med att förverkliga Parisagendan. Sverige har sedan 2003 en sammanhållen politik för global utveckling med ett övergripande mål för alla politikområden: att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Den svenska politiken skall

länder, tagit fram en mall för hur rapporteringen på millenniemålen kan se ut. I enlighet med mallen redovisas i denna rapport exempel på Sveriges arbete för uppfyllelsen av millenniemål 8, om utveckling av ett globalt partnerskap för utveckling, samt bidrag till mål 7, om att säkra en miljömässigt hållbar utveckling.⁷ Mallen ger också utrymme att ta upp speciellt angelägna och aktuella frågor. Sverige fokuserar i denna rapport särskilt på mänskliga rättigheter och jämställdhet.



genomsyras av två perspektiv – ett rättighetsperspektiv samt fattiga människors perspektiv på utveckling.

Denna rapport är en del av en internationell strävan att följa upp framstegen på millenniemålen. Inom ramen för OECD:s⁶ biståndskommitté (DAC) har Sverige, tillsammans med likasinnade

Dessa områden är prioriterade för den svenska regeringen då de spelar en central roll för utveckling, och är förutsättningar för att uppnå flertalet av millenniemålen. I bilaga 1 ges exempel på svenskt stöd till utvecklingsländernas arbete för att uppnå mål 1–6.

³ *In Larger Freedom: Development, Security and Human Rights for All.*

⁴ *The Millennium + 5 Summit* hölls den 14-16 september 2005 i New York.

⁵ Jan Eliasson tillträdde som ordförande i FN:s generalförsamling i september 2005.

⁶ Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling

⁷ Rapporten redovisar Sveriges arbete sedan den förra rapporten från augusti 2004.

Mål 8



Utveckla ett globalt partnerskap för utveckling

Detta mål handlar om att ingå i partnerskap, och att bidra till ett ökat samarbete och samspel mellan rika och fattiga länder, för att främja en hållbar global utveckling. Mål 8 påverkar flera politikområden. Bland annat handlar målet om att utveckla ett rättvist och internationellt reglerat handels- och finanssystem, att ta hänsyn till behoven hos de minst utvecklade länderna, kustlösa länder och små utvecklingsländer som är öar och deras fattigaste befolkning, samt att åstadkomma skuldlettningar för de mest skuldsatta fattiga länderna. Rika länder bör även i samarbete med utvecklingsländer utveckla och genomföra strategier för att skapa förutsättningar för mänsklig utveckling för alla och envar, bra och produktiva arbeten för ungdomar, arbeta för att utvecklingsländer får tillgång till läkemedel till överkomliga priser samt till ny teknik, i synnerhet informations- och kommunikationsteknik (IT).

En samstämmig politik för global utveckling

Den svenska politiken för global utveckling antogs av riksdagen år 2003. Alla politikområden skall bidra till den sammantagna politikens övergripande mål, att främja en rättvis och hållbar global utveckling. Den svenska politiken skall genomsyras av två perspektiv – ett rättighetsperspektiv samt fattiga människors perspektiv på utveckling. Politiken kan ses som ett svar på hur Sverige arbetar i linje med Millenniedeklarationen och millenniemålen samt med andra internatio-


nella överenskommelser och åtaganden. Varje år lämnas en skrivelse till riksdagen som redogör för resultaten av genomförd politik.

Utgångspunkten för den svenska politiken är att fattigdom är mångdimensionell, situationspecifik och dynamisk. Förutsättningarna för fattiga människor påverkas därför av en mängd olika faktorer. Ett samstämmigt agerande mellan olika politikområden är därmed nödvändigt för att nå de globala målen.



Den svenska politiken omfattar alla politiska beslut som direkt eller indirekt påverkar fattiga människor i utvecklingsländer eller i länder som nu övergår till marknadsekonomi. Fyra kategorier av huvuddrag bildar ramen för politiken:

1. Grundläggande värden: respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och god samhällsstyrning samt jämställdhet
2. Hållbar utveckling: hållbart utnyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt samt social utveckling och trygghet
3. Konflikthantering och säkerhet
4. Globala gemensamma nyttigheter och globala utmaningar: gränsöverskridande frågor som kräver gemensamma ställningstaganden och åtgärder av det internationella samfundet



Fattiga människors perspektiv på utveckling och rättighetsperspektivet är grundläggande för den svenska politiken. Dessa kompletterande perspektiv skall genomsyra alla beslut och allt arbete. Tillsammans tydliggör perspektiven att individen står i centrum och med egen kraft, vilja och kapacitet skapar sin utveckling. Sverige verkar för att dessa båda perspektiv skall integreras i olika internationella fora.

I grunden handlar fattigdom om avsaknad av frihet och kan beskrivas som brist på säkerhet, resurser, möjligheter och makt. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar skall vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar global utveckling. Fattiga människor är och skall ses som aktiva aktörer i arbetet med att minska fattigdomen, och inte betraktas som passiva mottagare av hjälp.

Rättighetsperspektivet innebär att de värderingar och principer som uttrycks i FN:s allmänna förklaring, och i senare konventioner om de mänskliga rättigheterna, skall ligga till grund för allt arbete för fattigdomsminskning och utveck-

ling. Rättighetsperspektivet betonar också demokrati som grund för utveckling.

Fattigdom och avsaknad av demokrati leder på många håll till bristande säkerhet, vilket i sin tur hämmar ekonomisk och demokratisk utveckling. Fattigdom i sig behöver inte vara en orsak till att konflikt uppstår. De minst utvecklade länderna är dock drabbade av väpnade konflikter i högre utsträckning än mer ekonomiskt utvecklade och demokratiska stater.

För att söka bryta den onda cirkeln krävs många olika typer av insatser. Steg för steg genomförs därför politiken för global utveckling utifrån ett helhetsperspektiv. Förutom traditionell humanitär hjälp i katastrofsituationer och långsiktigt bistånd genomförs åtgärder inom en rad andra politikområden. Underlättande av internationella handelsregler för samarbetsländer, förebyggande av miljöförstöring, åtgärder som motverkar spridning av sjukdomar, förebyggande och hantering av väpnade konflikter är exempel på verksamheter som bidrar till den svenska politiken. Sverige ser också behov av fördjupad förståelse för vilka konsekvenser rika länders jordbrukspolitik har för förutsättningarna för landsbygdsutveckling och jordbruk i utvecklingsländer. Kvinnors situation och villkor är i dessa sammanhang av avgörande betydelse.

Under 2005 inrättades en ny myndighet, Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (Sadev), vars huvuduppgift är att utvärdera biståndet. Resultatet av arbetet kommer att användas för att förbättra och öka kvalitén i det svenska utvecklingssamarbetet.

Det svenska utvecklingssamarbetet

Stödet hos svenska folket för internationellt utvecklingssamarbete med världens fattiga länder har varit starkt i många decennier. Sverige har därför en lång tradition av hög biståndsnivå. Fattigdomsbekämpning har hela tiden varit det

övergripande målet för det svenska utvecklings-samarbetet. Genom den nya politiken för global utveckling skärps detta fokus ytterligare. 2006 kommer biståndet att uppgå till 1 procent av BNI och biståndsvolymen uppgår nu till 28 miljarder kronor. Flera svenska enskilda organisationer har arbetat för att ökningen av biståndet skall bli verklighet. 98,3 procent av det svenska biståndet är obundet.⁸

Under 2007 och 2008 kommer biståndsnivån att ligga kvar på 1 procent av BNI. Det gör Sverige till en av de största biståndsgivarna i världen vad gäller biståndets andel av BNI. Vi uppfyller väl FN:s mål om att minst 0,7 procent av BNI skall avsättas för bistånd. Det gäller även FN:s mål om att minst 0,15–0,20 procent av BNI skall gå till de minst utvecklade länderna. För Sveriges del var denna andel 0,18 procent år 2005. Afrika är den region som får störst andel av biståndet, eftersom utmaningarna att nå millenniemålen är som störst på den afrikanska kontinenten.

Sverige har starkt drivit att OECD-länderna skall öka sitt bistånd. Svenska ansträngningar har bl.a. bidragit till att utrotning av världens fattigdom även är ett övergripande mål för hela den Europeiska Unionens (EU:s) bistånd.⁹ I syfte att nå FN:s mål om 0,7 procent av BNI i bistånd lyckades EU, inför FN-toppmötet 2005, enas om ett nytt gemensamt delmål för biståndet för unionen som helhet. Målet sattes till 0,56 procent av BNI till år 2010, och samtidigt sattes nationella mål för varje land. Detta väntas leda till att EU-ländernas samlade bistånd ökar med 20 miljarder euro till 2010. Minst hälften av denna ökning skall gå till Afrika. Ungefär sex procent av det svenska biståndet kanaliseras genom EU under 2005.

Effektivare bistånd

Det internationella arbete som pågår för att öka effektiviteten i utvecklings-samarbetet fick en ny dimension genom deklarationen om biståndseffektivitet som antogs i Paris 2005. Parisagendan innebär en överenskommelse mellan givarländer och samarbetsländer om att tillsammans arbeta för ökad harmonisering, anpassning och ägarskap i utvecklings-samarbetet. För att följa upp genomförandet av deklarationen har tolv indikatorer utformats. Resultatet av en första internationell uppföljning av dessa kommer att redovisas under hösten 2006. Sverige ger hög prioritet åt arbetet med att genomföra Parisdeklarationen och har gjort flera framsteg i förhållande till indikatorerna.

Ett mål i Parisdeklarationen är att utvecklings-samarbetet skall använda landets egna system för planering, utbetalning och rapportering. I maj 2005 antogs nya riktlinjer för den svenska regeringens bilaterala utvecklings-samarbete med utgångspunkt i samarbetsländernas egna prioriteringar och mål. Sverige har också genomfört en förstärkt satsning på att utveckla samarbets-ländernas offentliga finansiella styrsystem, vilket ökar möjligheterna för alla givare att arbeta genom landets egna system.

Det svenska finansdepartementet samarbetar med finansdepartementen i Ryssland respektive Ukraina. Syftet är att stärka övergången till marknadsekonomi genom att öka effektiviteten i den ekonomiska styrningen av de respektive ländernas statsförvaltningar. I tillägg pågår ett omfattande utbyte mellan myndigheter, utbildnings- och forskningsinstitutioner och enskilda organisationer.



⁸ Baserat på Sveriges rapportering till OECD/DAC, 2005.

⁹ EU:s gemensamma utvecklingspolicy antogs i december 2005.

Ett viktigt led i effektiviseringen av utvecklings-samarbetet är att åstadkomma en bättre fördelning av arbetet mellan givarna. Alla givare bör exempelvis använda gemensamma analyser för att inte i onödan belasta samarbetslandet. Sverige deltar i flera gemensamma strategiprocesser i bl.a. Zambia, Tanzania och Uganda. Sverige arbetar även för att koncentrera samarbetet till färre sektorer i varje land och har i flera länder delegerat sitt samarbete inom en sektor till en annan givare. Detta minskar antalet parter att hantera för samarbetslandet och därmed också de administrativa kostnaderna.

Sverige har, genom Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida), också utarbetat riktlinjer för bedömning av hur svenskt bistånd kan påverka pågående eller potentiella konflikter i mottagarländerna. Utan en sådan bedömning riskerar biståndsinsatser att få negativa snarare än positiva effekter i konflikttrabbade länder och i länder med svaga samhällsstrukturer.



En internationell utvärdering av resultatet av givarnas samlade budgetstöd till sju länder 1994–2004 presenterades under 2006. Utvärderingen visar på förbättringar vad gäller samarbetsländernas ägarskap, system för offentlig finansiell styrning och social service.

Vikten av ett väl fungerande samhällsstyre

En hållbar social och ekonomisk utveckling kan inte drivas utifrån. Varje land måste skapa och driva sina egna prioriteringar. Arbetet för ett effektivare bistånd utgår därför från ambitionen att stärka samarbetsländernas förmåga att driva sin egen utveckling. Vissa begränsningar av handlingsutrymmet är dock nödvändiga i förhållande till respekten för mänskliga rättigheter och demokrati. Den svenska politiken för global utveckling utgår från ett helhetsgrepp för att stödja samhällen att skapa fungerande rättssystem, säkerhetsstrukturer samt möjligheter för dess medborgare att uttrycka sina åsikter.

BISTÅNDSINDIKATORER

Indikatorer för Sverige	1990	1995	2000	2005
Statligt nettobistånd, totalt, i procent av BNI	0,91	0,77	0,80	0,94*
Statligt nettobistånd till de minst utvecklade länderna i procent av BNI	0,35	0,22	0,24	0,18*
Andel statligt bistånd till kustlösa länder	15,7	17,2	14,9	11,1*
Andel statligt bistånd till små utvecklingsländer som är öar	2,6	1,9	1,3	0,1*
Andel multilateralt statligt bistånd (% av totalt nettobistånd)	31,3	30,2	31,0	32,9*
Andel bilateralt stöd som är avbundet (%)	87,5	93,9	85,4	98,3*

Källa: OECD/DAC

* Statistiken för 2005 är preliminär och baseras på Sveriges rapportering till OECD/DAC.

Demokratiska stater är i allmänhet bättre på att lösa konflikter på fredlig väg innan de urartar och blir destruktiva. Människor som känner sig säkra i att de har rättigheter och skyldigheter gentemot det samhälle de bor i har ofta en större benägenhet att godta beslut som påverkar dem negativt. I grunden handlar demokrati om att skapa förutsättningar för individer att känna till, och att kunna utöva, sina rättigheter och därmed göra medvetna val och få inflytande.

Sverige har mot denna bakgrund också varit pådrivande i utvecklingen mot bredare mandat för internationella fredsbevarande operationer. Från att tidigare ha begränsats till att övervaka eldupphör och fredsavtal med militära medel, inkluderar dessa operationer idag även moment som återuppbyggnad av rättsväsende, stöd till demokratiseringsprocesser och stärkande av administrativa strukturer. Dessa så kallade multifunktionella insatser ställer krav på deltagande med civil expertis. Efterfrågan på svenska militärer, poliser och olika typer av civil personal har under de senaste åren ökat markant från FN, EU, OSSE¹⁰ och andra internationella aktörer.

Utvecklingen mot att knyta samman säkerhetsfrämjande insatser med mer långsiktigt arbete för ekonomisk och demokratisk samhällsutveckling illustreras också av inrättandet av en fredsbyggande kommission inom FN. Kommissionen syftar bl.a. till att förlänga det internationella samfundets engagemang för konflikttrabbade länder och underlätta övergången från fredsbevarande till långsiktig återuppbyggnad. Sverige spelade en viktig roll i arbetet som ledde fram till skapandet av kommissionen, inte minst genom svenskt ordförandeskap i FN:s generalförsamling under den 60:e sessionen.

Ett öppet handels- och finansieringssystem

Internationell handel kan ge viktiga möjligheter för utvecklingsländerna till ekonomisk utveckling och hållbar fattigdomsminskning. Ökad kapacitet i utvecklingsländerna att dra nytta av handeln är ett effektivt instrument för att främja en rättvis och hållbar global utveckling. Direkta och indirekta handelshinder och olika subventioner försvårar dock utvecklingsländernas möjligheter till export.

Världshandelsorganisationens (WTO:s) ministermöte i Hongkong 2005 ledde till öppningar för en friare världshandel. Viktiga beslut togs om att de minst utvecklade länderna skall få tull- och kvotafritt tillträde till fler länders marknader. Sverige var pådrivande i arbetet för att i princip alla produkter skall omfattas av beslutet.

Men många utvecklingsländer kan, trots nolltullar, inte dra fördelar av ett existerande marknadstillträde. Utvecklingsländer saknar ofta både institutionell kapacitet och nödvändig infrastruktur för att kunna tillvarata möjligheterna från en liberaliserad världshandel. Sverige har därför aktivt deltagit i den s.k. *Aid for Trade*-processen. Den omfattar bl.a. initiativ för att stärka utvecklingsländerns handelsrelaterade institutioner, öka förmågan hos utvecklingsländer att leva upp till exportmarknadernas krav och stärka förmågan att dra nytta av ökade handelsmöjligheter.

Sverige stödjer även andra initiativ för att utvecklingsländerna skall kunna höja sin kapacitet på handelsområdet. Det handlar bl.a. om att förmedla kunskap om regler och villkor som gäller för export till rika länder. En kontaktfunktion för exportörer från utvecklingsländer, *Open Trade Gate Sweden*, inrättades 2005 för att besvara frågor om svenska EU-anpassade och nationella



¹⁰ Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

importregler. Intresset har varit stort och många förfrågningar har hittills behandlats. Sverige stödjer också *Integrated Framework* (IF),¹¹ en mekanism som bistår utvecklingsländer i att utöka sitt deltagande i den globala ekonomin. Mekanismen skall även stärka samordningen av olika givares biståndsinsatser på handelsområdet. Sverige ger även omfattande handelsrelaterat tekniskt bistånd.

Alltsedan EU-inträdet har Sverige arbetat aktivt för att unionens exportsubventioner, som leder till snedvriden konkurrens, skall tas bort. Vid WTO:s ministermöte 2005 enades medlemsstaterna om att exportsubventionerna skall upphöra till år 2013.

Ytterligare ett hinder för export är att utvecklingsländer kan ha svårt att leva upp till de krav som ställs på produkter på den internationella marknaden. Det handlar framförallt om miljö- och hälsoskydd. Genom stöd till lokala och regionala standardiseringsorganisationer, till exempel *African Organization for Standardization*, får producenter i utvecklingsländerna kunskap om vilka regler som gäller och hur de kan anpassa sig till dem. Utvecklingsländerna blir också delaktiga i att påverka utformningen av dessa standarder.

Sverige fortsätter sitt intensiva arbete för att förhandlingarna inom WTO:s Doharunda skall få positiv effekt för utvecklingsländerna. Regeringen kommer att arbeta inom handels- och jordbrukspolitiken för att regelverket, såväl det nationella som EU:s, utformas så att det främjar handel med utvecklingsländer. Samtidigt måste våra nationella krav på en hållbar miljö, skydd för biologisk mångfald, säkra livsmedel och djurskydd beaktas.

Export av paranötter är en viktig inkomstkälla för fattiga människor i Brasilien. Halten av giftet aflatoxin har dock vid EU:s giftkontroll visat sig vara för hög. Exporten har därför nästan upphört. Ett samarbete mellan Sverige, genom livsmedelsverket, och Brasilien har inletts för att komma tillrätta med gifthalten.

En hållbar skuldbörda

Sverige har länge varit engagerat i arbetet att bistå de allra fattigaste länderna med att nå hållbara skuldnivåer. Sveriges regering beslutade redan 1978 att skriva av i stort sett samtliga utestående biståndslån och att därefter endast ge gåvor för att undvika att utvecklingsländernas skuldbörda växer. Sverige har därför inte några stora skuldfordringar i utvecklingsländerna idag men fortsätter, trots detta, att bidra finansiellt till skuldlätnader samt även att ge budgetstöd till fattiga skuldsatta länder.

Sverige stöder G8-ländernas¹² beslut om skuldavskrivning till världens mest skuldyngda länder som togs i Gleneagles 2005¹³ och kommer att finansiera sin del av kostnaden för initiativet. Att föra en ekonomisk politik syftandes till att minska fattigdomen är avgörande för att länder skall beviljas avskrivning på hela eller delar av sina skulder. Sverige verkade aktivt för att Världsbankens och Afrikanska Utvecklingsbankens fönster för mjuka lån (IDA respektive AfDF) skulle kompenseras för avskrivningarna, så att deras resurser till fattiga länder inte minskas på grund av bortfall i framtida avbetalningar. På så sätt säkerställs framtida medel till de fattigaste länderna och uppnåendet av millenniemålen kan påskyndas.

¹¹ En koordineringsmekanism mellan Internationella valutafonden (IMF), International Trade Center, FN:s organ för handel och utveckling (UNCTAD), FN:s utvecklingsprogram (UNDP), Världsbanken och WTO

¹² G8-gruppen består av Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Ryssland, Storbritannien, Tyskland, USA och EU.

¹³ 18 låginkomstländer har redan tillgång till skuldavskrivningsinitiativet (MDRI) från Gleneagles och sammanlagt kan drygt 40 länder – merparten i Afrika – omfattas av MDRI.



HANDELSINDIKATORER*

Indikatorer för EU, inklusive Sverige	1990	1995	2000	2004
Andel av EU:s ²⁾ import (räknat i värde och exkl. vapen och olja) från utvecklingsländer, tullbefriad (% av tullfri handel)		42 ¹⁾	56	77
Andel av EU:s ²⁾ import (räknat i värde och exkl. vapen och olja) från de minst utvecklade länderna, tullbefriad (% av tullfri handel)		94 ¹⁾	97	95
Genomsnittstullar och kvoter i EU ²⁾ på				
a) jordbruksprodukter ³⁾				
- Utvecklingsländer (exkl. de minst utvecklade länderna)		16 ¹⁾	13	14
- De minst utvecklade länderna		7 ¹⁾	5	5
b) textil ³⁾				
- Utvecklingsländer (exkl. de minst utvecklade länderna)		8 ¹⁾	8	7
- De minst utvecklade länderna		7 ¹⁾	7	7
c) konfektion ³⁾				
- Utvecklingsländer (exkl. de minst utvecklade länderna)		13 ¹⁾	12	12
- De minst utvecklade länderna		13 ¹⁾	12	12
Beräknat jordbruksstöd i EU ²⁾ i procent av BNP	2,1	1,7	1,2	1,3
Beräknat jordbruksstöd i EU ²⁾ i volym (miljarder dollar)	125,0	140,8	97,5	150,6
Indikatorer enbart för Sverige	1990	1995	2000	2004
Andel av totalt bilateralt, statligt bistånd fördelat på sektorer till utveckling av utvecklingsländernas kapacitet att delta i handelsöverläggningar ⁴⁾			0,6 ⁽²⁰⁰¹⁾	0,3
Andel av totalt bilateralt, statligt bistånd fördelat på sektorer till utveckling av utvecklingsländernas kapacitet att utveckla handeln ⁴⁾			0,3 ⁽²⁰⁰¹⁾	0,5

Källa: OECD, UNCTAD/WTO

* Statistik för 2005 är ej tillgänglig.

¹ 1996

² totalt för hela Europeiska unionen

³ enligt Mest Gynnade Nations-principen (MFN)

⁴ serie tillgänglig fr.o.m. 2001



Sverige verkar också för att skuldsaneringsinitiativet för tungt skuldsatta fattiga länder, HIPC-initiativet,¹⁴ skall finansieras fullt ut. Sverige har vid flera tillfällen bidragit till HIPC Trust Fund för skuldlättnader med totalt 545 miljoner kronor. Detta är oräknat den svenska delen av de pengar som Europeiska Utvecklingsfonden betalat in som uppgår till ca 18 miljoner dollar. Sverige har aviserat en beredskap att bidra ytterligare till fonden tillsammans med övriga givare.

FN:s organ för handel och utveckling (UNCTAD) bygger upp ett program för skuldhantering som Sverige stödjer. Sverige ger även stöd till Världsbankens och Internationella valutafondens (IMF) arbete med att vidareutveckla ett ramverk för hållbara skulder i världens fattigaste länder.



Sverige bidrar, genom arbete i de internationella institutionernas styrelser, till att stärka Internationella Valutafondens arbete med att identifiera och hantera ekonomisk sårbarhet i enskilda länder, samt på regional och global nivå. Arbetet omfattar bland annat hantering av ländernas ohållbara skulder, förebyggande av finansiella kriser samt frågan om IMF:s roll i låginkomstländer.

Inom EU, IMF samt inom det så kallade G10-samarbetet¹⁵ medverkar Sverige till utveckling av mekanismer för statlig extern upplåning syftandes till att undvika finansiella kriser. Sverige har också uppmärksammat behovet av att fastlägga tydligare riktlinjer för omförhandling av ett lands utlandsskuld, inklusive skulder till privata kreditgivare.

Svenska enskilda organisationer deltar aktivt i debatten om fattiga länders skulder och betonar vikten av att regeringen verkar för skuldlättnader.

¹⁴ Världsbanken och IMF introducerade 1996 ett skuldlättnadsprogram för världens fattigaste och mest skuldtyngda länder, Heavily Indebted Poor Countries (HIPC). Avsikten med initiativet är att genom en samordnad internationell ansträngning skapa en långsiktigt hållbar skuldsituation för de fattigaste länderna. Medel som frigörs genom skuldlättnader är örönmärkta för fattigdomsminskande åtgärder.

¹⁵ I G10-gruppen ingår finansministrar och riksbankschefer från Belgien, Canada, Frankrike, Holland, Italien, Japan, Schweiz, Storbritannien, Sverige, Tyskland och USA.

SKULDINDIKATORER

Indikatorer för Sverige	1990	1995	2000	2005
Skuldeftergift i procent ¹⁾ av statligt bistånd	1,5	0,3	2,6 ⁽²⁰⁰¹⁾	1,6*
Skuldlättnad för HIPC i procent av statligt nettobistånd ²⁾	–	–	1,8 ⁽²⁰⁰¹⁾	6,9 ⁽²⁰⁰³⁾
Andel bidrag (% av totalt statligt bruttobistånd)	100	100	99	100*

Källa: OECD/DAC

* Statistiken för 2005 är preliminär och baseras på Sveriges rapportering till OECD/DAC.

¹⁾ Bilateral skuldeftergift. Sverige har inte några stora skuldfordringar i utvecklingsländer.

²⁾ Multilaterala skuldlättnader genom HIPC-initiativet. Bidragen är baserade på Internationella valutafondens och Världsbankens uppskattade finansieringsbehov för initiativet men även på att bördan fördelas lika mellan kreditgivarna. (Uppgiftsserien börjar år 2001).

Ökad sysselsättning och en fungerande arbetsmarknad

I det svenska utvecklingsarbetet har, sedan 2004, en särskild satsning gjorts på sysselsättning och effektiva arbetsmarknader. Sysselsättning utgör en avgörande men ofta försummad länk mellan ekonomisk tillväxt och fattigdomsminskning. Sysselsättning är dessutom en nyckelfråga för en rättvis globalisering. Prioriterade områden för den svenska regeringen är arbetsmarknadspolitik, ungdomsarbetslöshet, människor som står utanför den formella ekonomin och genomförande av internationella konventioner som skyddar människors arbetsrätt. Att bidra till Internationella arbetsorganisationens (ILO:s) arbete med att försvara fri- och rättigheter hos medlemmar i arbetsgivarorganisationer och fackföreningar är särskilt viktigt.

En väl fungerande arbetsmarknad bidrar till minskad fattigdom och kan påverka ett lands inkomstfördelning positivt. En förutsättning för fler arbetstillfällen är ett fungerande näringsliv och en stabil tillväxt. I de fattigaste länderna står den privata sektorn för den helt dominerande andelen av arbetstillfällen. Av särskilt vikt är därför att förbättra förutsättningar för företagande och drägliga arbetsvillkor i näringslivet. Speciellt angeläget är också att ge kvinnor och unga människor ökade möjligheter till arbete och försörjning.

Sverige bygger, genom Sida, sedan ett år tillbaka upp ökad kunskap om sambandet mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättningspolitik. Dessa perspektiv integreras i ökad utsträckning i landstrategier och program. Ett partnerskapsavtal slöts under 2005 mellan Sida och ILO om stöd till olika program för att stimulera sysselsättning, stärka rättigheter i arbetslivet samt för utveckling av ILO:s analytiska kapacitet. Detta samarbete är ett led i den svenska regeringens försök att, tillsammans med bland andra ILO och övriga FN-systemet, Världsbanken och Afrikanska

Unionen, stärka sysselsättningsfrågorna på den internationella dagordningen.

Sverige arrangerade i slutet av 2005 en internationell konferens, Work Ahead, i Stockholm om sambandet mellan arbete och minskad fattigdom. Konferensen behandlade vad det internationella samfundet kan göra för att skapa fler och bättre jobb för fattiga människor.

Frågor som rör handel, äganderätter, investeringar och möjligheter att låna pengar är viktiga för den svenska regeringen att driva. Den informella sektorn, där lönesättning och arbetsvillkor är oreglerade, dominerar arbetslivet i flertalet utvecklingsländer. En alltför snabb formalisering av den informella sektorn kan dock slå ut människors enda inkomst, varför denna förändring måste ske gradvis. Sverige uppmärksammar vikten av att undanröja hinder för små- och medelstora företag, och stödjer globala nätverk som arbetar inom den informella sektorn av arbetsmarknaden.

Produktivt arbete för ungdomar i utvecklingsländer

Tillgången till arbetsmarknaden försämras för unga män och kvinnor över hela världen. Ungdomar mellan 15 och 24 år är i högre utsträckning än vuxna drabbade av arbetslöshet. Enligt uppgifter från ILO är arbetslösheten tre gånger högre bland unga än bland vuxna, och högre bland unga kvinnor jämfört med unga män.

Ungdomsarbetslöshet innebär ett hot mot en stabil och långsiktig ekonomisk och social utveckling. Fattiga unga arbetslösa riskerar att dras in i kriminalitet och prostitution eller rekryteras av aktörer i väpnade konflikter eller terroristnätverk. Det kan i sin tur leda till ökad spridning av smittsamma sjukdomar och instabilitet i samhället. Länder som förmår skapa möjligheter till produktiv sysselsättning för ungdomar kan bidra till att minska grunden för konflikt och kriminalitet.



För att främja ungdomars sysselsättning har Sverige förstärkt sitt stöd till det globala nätverket *Youth Employment Network* som är ett samarbete mellan FN, Världsbanken och ILO.

Tillgång till hälsovård och nödvändiga mediciner

Hälsöfrämjande initiativ har stor betydelse för ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning. Förebyggande hälsovårdssystem som kan ge alla tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård, inklusive livsviktiga läkemedel till rimliga priser, är viktigt. Stora investeringar krävs dock för att ta fram nya läkemedel eftersom det innebär omfattande forskning och försöksverksamhet. Immaterialrättsligt skydd, vilket bl.a. betyder patent, är ofta nödvändigt. Samtidigt finns ett stort behov av tillgång till redan existerande läkemedel. Låg- och medelinkomstländer har, med några få undantag, sällan kapacitet att själva tillverka, eller importera, dyrbara patentskyddade läkemedel. Import av billiga kopior av patenterade läkemedel är nödvändigt när dessa länder står inför ett allvarligt folkhälsoproblem.

Sverige har drivit frågan om att länder i nationell hälsokris skall kunna framställa läkemedel utan att behöva betala licensavgifter. En sådan möjlighet öppnades genom ett beslut i WTO om TRIPs¹⁶ och hälsa 2003. Fattiga länder ges genom beslutet möjlighet att, vid nationella hälsokriser, importera generiska kopior av läkemedel mot sjukdomar såsom hiv/aids, malaria och tuberkulos. Inför WTO:s ministermöte i Hongkong 2005 nåddes också en överenskommelse om hur denna förändring skall genomföras.

Arbetet med att förstärka vårdsektorn i fattiga länder driver Sverige både bilateralt och multilateralt. Världshälsoorganisationen (WHO) är en viktig partner. Betydelsefulla bidrag lämnas

även inom ramen för EU:s utvecklingsbistånd. Sverige är ett av de största givarländerna som stödjer forskning om tropiska sjukdomar och andra orsaker till ohälsa i fattiga länder med dåliga hälso- och sjukvårdssystem.

Bekämpning av smittsamma sjukdomar

Mer än en fjärdedel av dödsfallen i världen orsakas av smittsamma sjukdomar som många gånger skulle kunna förebyggas, lindras eller botas. Fattiga människor saknar ofta förutsättningar att skydda sig mot smitta och drabbas i högre grad, och med allvarligare följder, än människor i höginkomstländer. Förutom mänskligt lidande innebär fattigdomssjukdomar även ett hot mot samhällsutvecklingen. Förebyggande arbete och ökade insatser för behandling krävs, samtidigt som resistensutveckling måste förhindras.

Den svenska regeringen antog år 2005 en strategisk handlingsplan för åren 2006–2008 om hur Sverige skall medverka till den globala bekämpningen av smittsamma sjukdomar.

Sverige bidrar även aktivt till WHO:s reviderade regler för internationell övervakning av allvarliga sjukdomsutbrott och bekämpning av smittspridning. Detta internationella hälsoreglerverk (IHR) inkluderar även kapacitetsutveckling för fattiga länder. Syftet är att med gemensamma krafter skapa ett fungerande globalt system för övervakning av allvarliga sjukdomsutbrott med spridningsrisker. Sveriges fortsatta stöd till WHO syftar även till att fattiga länder skall få bättre tillgång till fungerande hälsosystem med tillräcklig hälsopersonal. Även EU har antagit en handlingsplan för bekämpning av fattigdomssjukdomar, vilken också innebär stöd till sådana hälsosystem.

Sverige har kraftigt ökat sitt stöd till den globala vaccinationsalliansen (GAVI) och hör även

¹⁶ WTO:s avtal om immateriell- och patenträttigheter



till den ursprungliga givarkretsen för en ny internationell finansieringsmekanism för immunisering (IFFIm).

Med denna mekanism räknar vaccinationsalliansen med att chanserna att minska barnadödligheten, millenniemål 4, avsevärt ökar.

Globala Fonden mot AIDS, tuberkulos och malaria (GFATM) är mycket viktig för bekämpandet av dessa smittsamma sjukdomar. 1,8 miljoner människor har fått tillgång till bromsmediciner mot aids och ytterligare fem miljoner människor har behandlats mot tuberkulos. Över 260 miljoner kombinationsbehandlingar mot malaria har finansierats, och 109 miljoner myggnät har distribuerats för att skydda familjer mot sjukdomen. Mer än hälften av medlen har gått till Afrika. Sverige höjde kraftigt sitt bidrag till globala fonden under 2005 och kommer att öka det ytterligare under 2006.

Fågelinfluensan fortsätter att breda ut sig. Sverige ger bidrag till WHO och FN:s fackorgan för jordbruk, skogsbruk och fiske (FAO) för att öka livsmedelssäkerheten och motverka spridning.

Bekämpning av hiv/aids

Idag lever omkring 40 miljoner människor i världen med hiv eller aids. Det är fler än någonsin. Främst i södra Afrika fortsätter hiv och aids att vara en pågående katastrof, men det finns anledning till växande oro också i delar av Asien och Europa. Den snabbaste ökningen sker idag i Estland, Ryssland, Vitryssland och Ukraina.

Sverige betonar vikten av att arbeta med hela kedjan av insatser; från prevention till behandling, vård, forskning och åtgärder mot effekterna av pandemin. Fokus för Sverige ligger dock på det förebyggande arbetet, som bl.a. omfattar känsliga frågor om sexualitet, tillgång till kondomer, jämställdhet och maktförhållanden i samhället.

Ett effektivt arbete för att bekämpa hiv och aids kräver ett väl fungerande internationellt system. Exempel på de svenska satsningarna utgörs av väsentligt höjda svenska basbidrag till FN-organ såsom FN:s samlade program mot hiv/aids (UNAIDS) och FN:s befolkningsfond (UNFPA) samt bidraget till UNAIDS och WHO:s initiativ "3 by 5". Initiativet syftade till att tre miljoner människor vid utgången av 2005 skulle ha tillgång till bromsmediciner mot aids. Målet nåddes inte, men tack vare initiativet ökade ändå antalet människor som får bromsmediciner till omkring 1,4 miljoner. Sveriges ekonomiska åtaganden för arbetet mot hiv och aids fortsätter och ökar under 2006.

Sverige bistår Tanzania under en treårsperiod för att genomföra en behandlingsplan av hiv, vilken har arbetats fram med hjälp av Clintonstiftelsen.¹⁷

Narkotikabekämpning är viktigt för att hindra spridningen av hiv/aids. Smittan sprids dock inte bara genom injicerande missbruk. Droger ökar även riskbeteendet och bidrar därmed även till spridningen av andra sexuellt överförbara sjukdomar. Sverige samarbetar med FN:s organ mot brott och narkotika (UNODC) och stödjer även enskilda organisationers arbete i den gyllene triangeln mellan Burma, Thailand och Laos.

Tillgång till ny informations- och kommunikationsteknik

Informations- och kommunikationsteknik (IT) är ett kraftfullt verktyg för ekonomisk tillväxt och social utveckling. Om teknikens möjligheter utnyttjas till fullo i utvecklingsländerna kan det bli betydelsefullt för att nå millenniemålen. Idag saknar dock nästan två tredjedelar av världens befolkning tillgång till den nya tekniken i form av datorer eller mobiltelefoni.

¹⁷ The Clinton Foundation: en amerikansk stiftelse som bl.a. arbetar med globala hälsofrågor.



Sverige är ett av de ledande länderna inom IT och deltar i ett antal internationella samarbetsinitiativ kring utnyttjandet av IT för utveckling. Vid FN:s världstoppmöte om informationssamhället (WSIS) i Tunis 2005 underströks bl.a. IT:s koppling till millenniemålen. Sverige var drivande i att inkludera representanter från näringslivet och det civila samhället och bidrog till att FN-toppmötet blev det första med en bredare uppslutning.

Sverige arbetar aktivt med att främja utvecklingen av IT i fattiga länder. Ett svenskt nätverk, SPIDER,¹⁸ har inrättats och samordnar svenska akademiska institutioners arbete med IT-projekt i utvecklingsländer. Bakom nätverket står i första hand Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och Sida. I styrelsen sitter bl.a. representanter från det svenska telekomföretaget Ericsson.



Sverige bidrar bl.a. med direkt stöd för IT-utveckling i exempelvis Rwanda, Moçambique, Sri Lanka, Tanzania och Vietnam. Finansiellt stöd ges till universitet och forskningsinstitutioner i utvecklingsländer för att bygga upp internetkapacitet.

En studie, finansierad av Sida och FN:s utvecklingsprogram (UNDP), om kännedom om, och vana vid, IT har genomförts på landsbygden i Tanzania. Det visade sig att kunskap om datorer var mycket låg, nästan obefintlig, bland befolkningen. Däremot var mobiltelefoni betydligt mer välkänt. Ericsson har därför inlett en satsning för att bygga ut mobiltelefonnät och applikationer i Tanzania. Ett samarbete med Sida och UNDP har också påbörjats för att sprida de positiva effekterna av denna insats.

¹⁸ The Swedish Program for ICT in Developing Regions

Övriga resursflöden till utvecklingsländer

Bistånd utgör endast en liten del av alla resurser som kommer utvecklingsländer tillgodo. Både kunskap och pengar överförs till stor del genom inofficiella kanaler. De huvudsakliga icke-officiella resursflödena till utvecklingsländer utgörs av migranter, utländska direktinvesteringar och enskilda organisationer.

Migranternas överföring av pengar och kunskap

Av jordens 200 miljoner migranter befinner sig endast åtta miljoner på flykt. Det innebär att den stora majoriteten emigrerar för att söka arbete, studera eller av familjeskäl. Sverige arbetar aktivt för att sambandet mellan migration och utveckling skall diskuteras internationellt. I september 2006 håller FN:s generalförsamling en högnivådialog om migration och utveckling. Till grund för högnivådialogen ligger bl.a. slutsatserna från den globala kommissionen om internationell migration (GCIM),¹⁹ som Sverige var en av initiativtagarna till. GCIM:s rapport fastslår att migration kan bidra till utveckling både i ursprungslandet och i värdlandet. FN:s generalsekreterare har i sin rapport inför högnivådialogen bl.a. föreslagit ett mellanstatligt globalt forum där medlemsstater kan diskutera migrationsrelaterade frågor, vilket Sverige stödjer.

Sverige förespråkar att de synergieffekter som kan skapas mellan internationell migration och utvecklingspolitik skall uppmärksammas tydligare. Det finns ett stort behov av att fördjupa kunskapen om så kallade remitteringars effekt på utveckling. Remitteringar är de pengar som migranter skickar hem till sina ursprungsländer. Det är bl.a. betydelsefullt att studera vidare hur remitteringar används av kvinnliga respektive manliga mottagare. Totalt sett var summan av världens remitteringar under förra året ungefär USD 232 miljarder. Det är mer än det inter-

nationella biståndet samma år. Remitteringarna, som är privata tillgångar, är inte bara viktiga för migranterna själva, deras familjer och sociala nätverk, utan också för mottagarländerna i stort. De kan bidra till ökad konsumtion av varor och tjänster och till ökade investeringar i mottagarländerna. Sverige understryker dock att remitteringar inte får bidra till att det totala offentliga utvecklingsbiståndet minskar.

De höga transaktionskostnaderna för remitteringar bidrar till att en stor del av pengarna inte registreras via formella kanaler. EU har inlett ett arbete för att ta fram kunskap om olika betalflöden och om hur konkurrensen mellan dem kan stärkas. Syftet är att utveckla mer kostnadseffektiva system, för att förhindra illegala transaktioner, vilket starkt förespråkas av Sverige.

De positiva effekterna av cirkulär migration, dvs. när migranter kan röra sig legalt mellan ursprungslandet och värdlandet och på så sätt bidra med kunskaper och utveckling på lång sikt, bör också uppmärksammas och studeras vidare.

Utländska direktinvesteringar

Privata kapitalflöden överstiger i hög grad de årliga totalflödena av statligt bistånd. De privata investeringar som företag och placerare i höginkomstländer gör i utvecklingsländer är i många fall mycket betydelsefulla för sysselsättning, kunskapsuppbyggnad, teknologiöverföring och ekonomisk tillväxt.



¹⁹ Global Commission on International Migration

Handel och investeringar som är hållbara såväl ekonomiskt som socialt och miljömässigt ger större utvecklingseffekter. Därför verkar Sverige aktivt för att integrera sociala och miljömässiga aspekter i handels- och investeringspolitiken. Sverige har bl.a. fått gehör i FN:s organ för handel och utveckling (UNCTAD) för ökat fokus på investeringar som betonar vikten av god samhällsstyrning och som främjar långsiktigt hållbar utveckling. På nationell nivå arbetar den svenska regeringen med att uppmuntra svenska företag att integrera sociala och miljömässiga aspekter i sina handelsrelationer.

För detta syfte inrättade Sverige 2002 ett särskilt sekretariat, Globalt Ansvar, inom Utrikesdepartementet. Globalt Ansvar är ett initiativ för att främja svenska företags arbete för mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor, bekämpande av korruption och en bättre miljö. Utgångspunkten för verksamheten är de internationella

konventioner och normer som fastställts i OECD:s riktlinjer för multinationella företag och i FN:s Global Compact.²⁰

Höga risker är ett hinder för investeringar i utvecklingsländerna. Svenska företag som investerar i utvecklingsländer kan få tillgång till exportkreditgarantier genom Exportkreditnämnden (EKN).²¹ Under 2005 fördes förhandlingar om investeringsskyddsavtal med bl.a. Ghana, Uganda, Iran och Armenien. EKN och Exportrådet har fått i uppgift av regeringen att utveckla arbetet med etiska frågor, i linje med initiativet Globalt Ansvar. Speciell hänsyn skall tas när garantier ges till de skuldyngda minst utvecklade länderna. På så sätt kan svensk statsstödd exportkredit- och garantigivning till utvecklingsländer bidra till en god samhällsutveckling.

Sverige deltar aktivt i den Internationella standardiseringsorganisationens (ISO) arbete med att ta fram internationella riktlinjer för socialt

²⁰ Global Compact är ett internationellt initiativ, initierat 2000, som uppmanar till samarbete mellan FN, privata sektorn och civila samhället för att stärka efterlevnaden av internationella principer rörande exempelvis mänskliga rättigheter, miljö, korruption och drägliga ekonomiska och sociala villkor.

²¹ Exportkreditnämnden är en statlig myndighet som erbjuder garantier mot olika risker i exportaffärer.

INDIKATORER FÖR ÖVRIGA RESURSFLÖDEN TILL UTVECKLINGSLÄNDERNA

Indikatorer för Sverige	1990	1995	2000	2005
Volym av överföringar från migranter (miljoner kronor) ¹⁾	82	113	315	371 ⁽²⁰⁰⁴⁾
Volym av utländska direktinvesteringar i utvecklingsländer (miljoner dollar)	117 ²⁾	202 ²⁾	681 ²⁾	430*
Utländska direktinvesteringar i utvecklingsländer i procent av BNI	0,05 ²⁾	0,09 ²⁾	0,30 ²⁾	0,12*
Bidrag från privata frivilligorganisationer/enskilda organisationer/stiftelser i procent av BNI	0,06	0,02	0,01	0,01 ⁽²⁰⁰⁴⁾

Källa: Sveriges riksbank, OECD

* Statistiken för 2005 är preliminär och baseras på Sveriges rapportering till OECD/DAC.

¹⁾ Det går inte att registrera exakt vilka inkomster immigranterna har i Sverige och skickar hem. Uppgifterna är baserade på ansökningarna om överföring men gränsen har i dessa ansökningar sedan år 2002 satts till 150 000 kronor. Även om rättelser har gjorts är de överförda beloppen troligtvis större än vad som framgår. Stora belopp överförs även på informell väg.

²⁾ Beräknat på en genomsnittlig treårsbasis, för 1989–91, 1994–96 och 1999–01.

ansvarstagande. Att inte sänka kraven vad gäller bl.a. miljö, hälsa och grundläggande mänskliga rättigheter i EU:s bilaterala och regionala avtal med utvecklingsländer är en prioriterad fråga för Sverige.

Sverige är ordförande i en sammanslutning för investeringsfrämjande myndigheter, World Association of Investment Promotion Agencies (WAIPA). Genom denna verkar Sverige bl.a. för etablering av liknande myndigheter i utvecklingsländerna.

Enskilda organisationers betydelse för global utveckling

Sverige har en lång och stark tradition av folklig internationell solidaritet. En rad svenska folkrörelser, fackföreningar, kyrkor och samfund, forskningsinstitut, den kooperativa rörelsen och många andra organisationer arbetar med solidaritet och utvecklingssamarbete. Alla har haft stor betydelse för utformningen av det svenska internationella utvecklingssamarbetet. Genom ofta långvarig närvaro i utvecklingsländer, och nära samarbete med lokala organisationer, bidrar dessa organisationer till att stärka kunskapen och förståelsen i Sverige för biståndets funktion och betydelse.

Regeringens bidrag till de enskilda organisationernas utvecklingssamarbete uppgick till över en miljard kronor 2005. Organisationer spelar ofta en avgörande roll när det gäller information till, och utbildning av, den svenska allmänheten. Svenska enskilda organisationer och deras lokala samarbetspartners kan också bidra till att utveck-

lingsländernas strategier för fattigdomsbekämpning bättre förankras hos folket, och göra det möjligt för olika grupper i det civila samhället att delta i viktiga processer. Lokala organisationer har även en viktig roll i agerandet som kritiska övervakare av den inhemska politiken.

Svenska frivilligorganisationer agerar också som pådrivare och kritiska granskare av Sveriges utvecklingssamarbete. Svenska folkrörelser presenterade 2006 för första gången en gemensam utvärdering av den svenska globala politiken inom områdena handel, bistånd, säkerhet och skuldavskrivningar.²² Den svenska politiken bedöms, enligt organisationernas granskning för perioden fram till 2006, som tillfredsställande när det gäller nivån på biståndet, export från fattiga länder, nedrustning och vapenkontroll samt civil krishantering. Mindre tillfredsställande är regeringens arbete när det gäller handel med krigsmaterial, fattiga länders möjlighet till politiskt handlingsutrymme samt arbetet med illegitima skulder.²³

Regeringens millenniekampanj *Världens Chans*, som syftade till att sprida kännedom om FN:s millenniemål bland den svenska allmänheten, avslutades under 2005. Kampanjen var framgångsrik och 57 procent av det svenska folket uppgav hösten 2005 att de kände till FN:s millenniemål. Sverige ligger högre än genomsnittet i Europa när det gäller denna kunskap. Från 2006 drivs *Världens Chans* under ledning av Svenska FN-förbundet och UNDP:s svenska kontor, med stöd av Utrikesdepartementet.



²² Bakom rapporten står Afrikagrupperna, Diakonia, Forum Syd, Kooperationen Utan Gränser, Kristna Fredsrörelsen samt Svenska Freds och Skiljedomsföreningen.

²³ Vissa aktörer menar att lån som tagits av diktaturer, eller där medlen inte använts till insatser som främjat de fattiga, skall uppfattas som omoraliska eller "illegitima" och att dessa därför inte bör återbetalas. Olika arbeten pågår nu för att studera om detta synsätt går att tillämpa i praktiken och om en bred internationell uppslutning kan uppnås.

Mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter; de är universella och gäller alla, oavsett land, kultur eller specifik situation. Under loppet av flera decennier har FN och flertalet regionala organisationer antagit en rad instrument till skydd för grundläggande fri- och rättigheter, för att förhindra övergrepp av individer och grupper, samt för att tillgodose människors grundläggande behov.

Utveckling handlar i stor utsträckning om att förverkliga alla mänskliga rättigheter, då dessa är grundläggande förutsättningar för en rättvis och hållbar global utveckling. Genom rättighetsperspektivet skall de mänskliga rättigheterna prägla hela den svenska politiken för global utveckling. Rättighetsperspektivet medverkar, i samverkan med de fattigas perspektiv på utveckling, till att fokus flyttas från individer som objekt till individer som aktörer, från privilegier och allmosor till rättigheter och skyldigheter.

I EU verkar Sverige för att mänskliga rättigheter skall genomsyra hela unionens verksamhet. FN:s arbete för att integrera mänskliga rättigheter i hela FN-systemets verksamhet stöds aktivt av Sverige. I egenskap av ordförande för FN:s generalförsamling under 2005/2006 har Sverige haft en betydelsefull roll och medverkat till att inrätta ett råd för mänskliga rättigheter. Inom OECD/DAC:s²⁴ olika nätverk och inom Världsbanken arbetar Sverige för integrering av ett rättighetsperspektiv i dess utvecklingssamarbete.

Sverige har tillsammans med en rad andra länder lanserat en fristående högnivåkommission²⁵ om fattiga människors legala rättigheter. Kommissionen har ett brett mandat som inte bara omfattar den formella sektorn och formellt ägande, utan även nyttjanderätt till gemensamma resurser, sysselsättning och arbetsmarknad. Kommissionen erkänner också den informella sektorns potential för fattigdomsminskning och verkar för dess integrering i samhället.

I mars 2006 antog Sverige en andra nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna. I denna fastslås bland annat att utbildningar om mänskliga rättigheter kontinuerligt skall genomföras inom Regeringskansliet och myndigheter för att tydliggöra deras ansvar för de mänskliga rättigheterna. En delegation för mänskliga rättigheter inrättades också som bl.a. skall stödja integreringen av mänskliga rättighetsperspektivet i all offentlig verksamhet, bistå svenska myndigheter i detta arbete samt höja kunskapen om mänskliga rättigheter bland allmänheten.

Den svenska regeringen planerar en internationell konferens om nationella handlingsplaner senast år 2008.

Äldre och personer med funktionshinder är särskilt utsatta grupper och Sverige verkar aktivt för att öka deras skydd genom att delta i utarbetandet av en särskild FN-konvention för funktionshindrades mänskliga rättigheter. Den svenska regeringen stödjer medverkandet av representanter för enskilda organisationer i utvecklingsländerna i detta arbete. Tillsammans med de nordiska länderna har Sverige i WHO uppmärksammat funktionshindrades situation. Också i övriga FN-systemet har Sverige, i samarbete med Mexiko, tagit upp funktionshindrades mänskliga rättigheter.

²⁴ OECD:s biståndskommitté

²⁵ High Level Commission on Legal Empowerment of the Poor

Jämställdhet

Könsdiskriminering är både en av orsak till fattigdom, och ett hinder för utveckling. Idag är majoriteten av världens fattiga kvinnor och denna andel ökar. Kvinnors fattigdom yttrar sig både i avsaknad av ekonomiska resurser och i sämre möjligheter än män att påverka sina livsvillkor. Jämställdhet, och en förbättring av kvinnors och flickors situation, är en förutsättning för att uppnå millenniemålen.

Sverige arbetar för att jämställdhet mellan kvinnor och män skall prioriteras i allt internationellt samarbete. Sveriges agerande internationellt utgår från såväl den svenska jämställdhetspolitiken och jämställdhetsmålen som internationella överenskommelser och åtaganden. Det övergripande målet för den svenska jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män skall ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Den svenska regeringen initierade 2006 en särskild satsning på jämställdhet inom utvecklingsarbetet. Tre områden står i fokus för insatserna; arbetet med jämställdhetsintegrering, kvinnors och flickors hälsa samt sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter (SRHR) och könsrelaterat våld.

Kvinnor och flickor skall ha rätt att bestämma över sin kropp och fatta beslut i frågor som är relaterade till sexualitet och barnafödande. Under 2005 antog den svenska regeringen en ny politik för det internationella arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. SRHR-området är brett och inkluderar bl.a. mäns roll och ansvar i jämställdhetsarbetet, homo- och bisexuella samt transpersoners rättigheter, tillgång till preventivmedel och säkra aborter. Regeringen kommer att fortsätta att driva dessa frågor både regionalt, inom EU, och internationellt. Sverige stödjer aktivt förslaget om att inrätta ett nytt delmål som specifikt tar upp sexuell och reproduktiv hälsa under millenniemål 5; att

minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till år 2015.

Det är viktigt att motverka handel med människor, särskilt kvinnor och barn, för prostitutionssändamål. Sverige och USA finansierar under 2004–2006 ett samarbetsprojekt som syftar till att utveckla strategier och åtgärder för att bekämpa prostitution och människohandel, bl.a. i EU:s medlemsländer, och i särskilt utvalda länder i Östeuropa inklusive Balkan.

Att stärka kvinnors ställning och möjligheter att delta i fredsprocesser och återuppbyggnadsinsatser är en central del i Sveriges arbete med att främja fred och säkerhet. I FN:s säkerhetsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet betonas vikten av att kvinnor kan delta på jämlika villkor i alla skeden av ett fredsarbete, och hur viktigt det är för att uppnå varaktig fred. Regeringen antog i juni 2006 en nationell handlingsplan för genomförande av resolutionen. Sverige ger 2006 särskilt stöd till FN:s utvecklingsfond för kvinnor (UNIFEM) för att utveckla kapaciteten för frågor som rör kvinnors och flickors utsatthet i konfliktsituationer, samt deras roll i postkonflikt-situationer och återuppbyggnad.

2004 antog den svenska regeringen en plan för genomförande av jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet. Planen gäller till år 2009 och berör olika områden varje år. Under 2006 är fokus för arbetet bl.a. att individbaserad statistik skall vara könsuppdelad och att styrningen av myndigheternas verksamhet skall jämställdhetsintegreras.



Mål 7



Säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling

Mål 7 handlar om att integrera principerna om hållbar utveckling i den nationella politiken. Åtgärder skall genomföras med betoning på skog, biologisk mångfald, energiförbrukning och koldioxidutsläpp. Antalet människor som saknar tillgång till rent dricksvatten och sanitet skall halveras till 2015, och förhållandena för minst 100 miljoner människor som bor i slum skall förbättras till 2020.

Miljö och hållbar utveckling

De miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekterna på utveckling är intimt sammankopplade. Ekonomisk tillväxt är en förutsättning för att minska fattigdomen och bidra till utveckling. God miljö och omsorg om naturresurser är viktigt såväl för den långsiktiga ekonomiska tillväxten som för fattiga människors förutsättningar att försörja sig, och därmed för flera av millenniemålen. Sverige har beaktat detta samband alltsedan värnande om miljön formulerades som ett biståndsmål 1988. År 2006 beräknas 50 procent av insatserna i det svenska utvecklingssamarbetet ha miljö som huvudsyfte eller viktigt delmål.


Miljöfrågor är gränsöverskridande och det är därför nödvändigt med ett samband mellan den nationella politiken för hållbar utveckling och politiken för global utveckling. Den svenska strategin för hållbar utveckling tar sin utgångspunkt i en vision för hållbar utveckling i ett längre tidsperspektiv. Den omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling; den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga och strategin följs kontinuerligt upp. Det globala arbetet för hållbar utveckling i bl.a. FN beaktas liksom EU:s strategi för hållbar utveckling.

I olika internationella sammanhang, som i FN, EU och Världsbanken, verkar Sverige för att



arbetet för fattigdomsbekämpning skall integrera miljöskydd. Vidare arbetar Sverige tillsammans med övriga EU för att de internationella miljökonventionerna och WTO-avtalen inte spelas ut mot varandra utan samverkar till att stärka såväl miljöhänsyn som frihandel.

Sverige har fastställt flera nationella miljö kvalitetsmål. Exempelvis lyfts vikten av att säkerställa den biologiska mångfalden fram. Sverige arbetar strategiskt med att integrera målen för biologisk mångfald i de samhällssektorer som direkt eller indirekt rör det hållbara nyttjandet av naturresurser. Ett annat nationellt miljö kvalitetsmål innebär att miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i, eller utvunnits av, samhället och som kan hota människors hälsa och den biologiska mångfalden. Den svenska regeringen verkar för att minska användning och spridning av giftiga ämnen genom bl.a. förbud.



Sverige är 2006 ordförande i Östersjöstaternas råd där miljö och energi är ett av flera samarbetsområden för att utveckla regionen. Ordförandeskapet omfattar flera aktiviteter, bl.a. läggs genom informationskampanjer fokus på vad den enskilde kan göra för att bidra till en hållbar utveckling. Dessutom står Sverige värd för ett gemensamt miljö- och jordbruksministermöte i april 2007 där bl.a. landsbygdsutvecklingsfrågor i Östersjöregionen kommer att diskuteras.

År 2004 aviserade regeringen den så kallade "miljömiljarden". Denna innebär att insatser på miljöområdet successivt kommer att öka med en miljard till år 2008. En del av satsningen inriktas på miljöteknik, ett område där Sverige har stark kompetens. Detta tillgodoser behoven av ekologisk hänsyn och ekonomisk tillväxt, både i Sverige och i utvecklingsländerna. Sverige har utifrån bedömningar om utvecklingsländernas behov valt att prioritera följande områden:

Vatten och sanitet

Fattiga människors långsiktiga tillgång till vatten är en förutsättning för hållbar ekonomisk och social utveckling. Sverige deltar aktivt i den internationella dialogen om hur millenniemål 7, om att halvera andelen människor som saknar tillgång till rent dricksvatten och sanitet till 2015, skall uppfyllas. Samarbete sker bl.a. med Global Water Partnership, UNDP och Stockholm International Water Institute (SIWI).

Inom området hållbar sanitet har Sverige spetskompetens, särskilt när det gäller småskalig teknik, forskning och metodutveckling. Sådana verksamheter stöds bl.a. i Kina, Mexiko, Sydafrika och Uganda. Ett program för skolsanitet planeras, eftersom undermålig sanitet i utvecklingsländer kan tvinga flickor att sluta skolan i förtid.

Sveriges försörjning av vatten och sanitet upprätthålls bl.a. via genomförandet av nationella miljö kvalitetsmål, skydd av vattentäkter och genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten, samt genom en ny lag om allmänna VA-tjänster.

Kemikaliesäkerhet

För att skydda människor och miljö är det viktigt att användningen av farliga kemikalier minskar och att farligt avfall bättre tas om hand. En global kemikaliestrategi antogs vid en ministerkonferens i Dubai 2006. Den skapar förutsättningar för bättre kontroll och förmåga att genomföra internationella åtaganden. Sverige var starkt pådrivande i arbetet. Strategin innebär att det globala samfundet för första gången tar ett helhetsgrepp för att minska hälsorisker och miljöskador förknippade med kemikalier i ett livscykelperspektiv. Kemikaliestrategin lägger grunden för länder att förbättra sina nationella kontroller, samtidigt som medel tillförs för att kapaciteten att genomföra internationella åtaganden skall öka.

Sverige har under det senaste året nominerat ytterligare kemikalier till Stockholms- och Rotterdambkonventionen, såsom kvicksilver och parakvat. Kviksilver används vid guldutvinning i många utvecklingsländer, vilket leder till allvarliga miljökonsekvenser.

Förnybar energi och klimat

Sveriges insatser på klimat- och energiområdet tar fasta på att åstadkomma en mer rättvis fördelning av världens naturresurser. Ett långsiktigt mål är att industriländerna och utvecklingsländernas utrymme i form av genomsnittliga utsläpp per invånare skall närma sig varandra. Exempel på verktyg för att ställa om det svenska energisystemet och minska utsläppen av klimatpåverkande gaser är energi- och koldioxidskatterna, elcertifikatsystemet, handel med utsläppsrätter, program för energieffektivisering, klimatinvesteringsprogrammet, pilotstöd för vindkraft, lagstiftning, offentlig upphandling och miljöledningssystem.

Att minimera användandet av fossila bränslen är en förutsättning för att begränsa risken för allvarliga klimatförändringar till följd av en förstärkt växthuseffekt. En särskild kommission mot oljeberoende tillsattes 2005 med uppdrag att presentera konkreta förslag för hur olika samhällssektorer kan bidra till att minska Sveriges beroende av olja.

Sverige bedriver en ambitiös klimatpolitik som syftar till att minska de nationella utsläppen av växthusgaser och i internationell samverkan lägga grunden för en långsiktig politik som begränsar klimatpåverkan globalt. En viktig uppgift är att få till stånd en global klimatregim efter 2012 då Kyotoprotokollets första åtagandeperiod löper ut. Sverige har lyckats minska de nationella utsläppen av växthusgaser sedan 1990 och har samtidigt upprätthållit en god ekonomisk tillväxt. Den

svenska erfarenheten är viktig i ett internationellt perspektiv eftersom den visar att motsatsförhållanden mellan minskade utsläpp av växthusgaser och fortsatt ekonomisk tillväxt inte behöver råda.

Hållbar stadsutveckling

I takt med att ekonomin förändras flyttar allt fler människor från landsbygden, och sysselsättning inom traditionellt jordbruk, till städerna, där förutsättningarna att få betalt arbete är bättre. Med snabbt växande städer utan genomtänkta vatten-, sanitets-, energi- och trafiklösningar har de urbana miljöproblemen kommit att bli ett allt större problem och en utmaning i arbetet mot fattigdom. Idag lever över en miljard människor i slumområden, en siffra som snabbt ökar. Millenniemål 7 strävar efter att förbättra förhållandena för minst 100 miljoner människor som bor i slum till 2020.

Ett projekt, *The Sustainable City*, vars utgångspunkt är hållbar stadsutveckling med stöd av svensk miljöteknik, testas nu i samarbete mellan Kina och Sverige i två pilotstäder i Inre Mongoliet. Det handlar om miljöanpassade lösningar för bl.a. vatten och avlopp, transporter, energi och avfallshantering. Så kallade *Sustainable Cities* finns även i Sverige där stadsdelen Hammarby Sjöstad i Stockholm fungerar som ett eget kretslopp.

Sverige stödjer också nätverket *Clear Air Initiative*, som i Asien arbetar med att skapa alternativ till boende i slumområden.

Luftföroreningar med tonvikt på försurningar har länge varit en svensk profilfråga och ökande stöd kommer att ges till detta område i olika regionala projekt.



Hållbart nyttjande av naturresurser och omsorg om miljön

Miljöförstöring och utarmning av naturresurser är både orsaker till, och konsekvenser av, människors fattigdom och väpnade konflikter. Över en miljard extremt fattiga människor bor idag på landsbygden och längs kusterna och är i mycket stor omfattning beroende av den lokala biologiska mångfalden och av ekosystemet för sitt uppehälle.

Sverige arbetar för utveckling av en internationell regim för tillträde till, och rättvis fördelning av, avkastningen från genetiska resurser. Sverige engagerar sig inom FN:s organ för immaterialrätt och upphovsrätt och inom WTO i frågan huruvida exempelvis ursprungsangivelser i patentansökningar är ett effektivt sätt att utveckla en sådan regim. Genom *Global Crop Diversity Trust*²⁶ deltar Sverige i upprättandet av genbanker och andra insatser för att bevara den biologiska mångfalden.

Sverige ger sedan länge stöd till regionala nätverk och genbanker i södra och östra Afrika för att bevara och långsiktigt utnyttja växtgenetiska resurser, och planering sker för liknande arbete i södra Kaukasus och i Centralasien.

Utbildning, kapacitetsstöd och miljöförvaltning
Utvecklingsländerna behöver starka institutioner och förvaltningar som kan driva miljöfrågor i respektive land, och som har kapacitet att delta i det internationella miljösamarbetet. Svenska institutioner samarbetar därför med sina motsvarigheter i utvecklingsländerna för utbildning och kapacitetsuppbyggnad. Exempelvis kommer Kemikalieinspektionen att bistå utvecklingsländer i att stifta lagar och att bygga upp institutioner för utbildning av myndighetsexperter.

En fungerande miljöförvaltning är en förutsättning för att genomföra nationella planer för hållbar utveckling. Sida stödjer SEMLA (Strengthening the Environment Management and Land Administration) i Vietnam. Detta projekt är ett stöd till Vietnams miljömyndighet för att stärka miljöförvaltningen på central, provinsial och lokal nivå. Stödet uppgår till 200 miljoner kronor under en femårsperiod.

²⁶ Internationell fond för att säkra biologisk mångfald som inrättades 2004

I Sverige genomfördes 2006 en förändring i den svenska högskolelagen som innebär att hållbar utveckling är ett övergripande mål för högskolorna. Nya program mål för gymnasieskolan kommer att tillämpas från 2007 vilka innebär att

hållbar utveckling skall integreras i utbildningen. För närvarande pågår också en kampanj riktad mot ungdomar som handlar om hur Östersjöområdet kan renas.

MILJÖINDIKATORER

Indikatorer för Sverige

	1990	1995	2000	2005
Andel skogsbeklädd landarea, i procent	66,5	–	66,7	66,9
Andel skyddad landarea för biologisk mångfald, i procent	5,4	6,5	9,1	9,2
Energiförbrukning (kg oljeekvivalenter) per 1000 dollar BNP (PPP) ¹	258,4	264,7	218,4	228,5 ⁽²⁰⁰²⁾
Koldioxidutsläpp (ton per capita)	6,6	6,5	5,9	6,2 ⁽²⁰⁰³⁾
Förbrukning av ozonnedbrytande CFC ² (ODP-ton)	1 818,0	215,4 ⁽¹⁹⁹⁴⁾	–	–

Källa: FAO, UNEP-WCMC, Världsbanken, UNFCCC, UNSD

¹ PPP = köpkraftspariteter

² CFC = klorfluorkarboner



Bilaga 1
Millenniemål 1–6



Svenskt stöd till insatser i utvecklingsländerna

Sverige stödjer samarbetsländerna i deras ansträngningar att nå millenniemålen. I detta avsnitt beskrivs exempel på insatser för att uppnå mål 1–6.

Millenniemål 1 Utrotta extrem fattigdom och hunger

Halvera andelen människor som lever på mindre än en dollar per dag till 2015. Halvera andelen människor som lider av hunger till 2015.

1,1 miljarder människor lever idag på mindre än en dollar per person och dag. Antalet extremt fattiga människor har minskat med 130 miljoner människor sedan 1990. Framgången är dock mycket ojämnt fördelad över världen, och den stora minskningen beror främst på att fattigdomen minskat mycket i Kina och Indien. Andelen fattiga har däremot inte minskat i Latinamerika och i Arabländerna. I Afrika söder om Sahara, i Östeuropa och Centralasien har andelen fattiga till och med ökat. Det kommer därför att bli svårt att nå målet om halverad fattigdom till år 2015

om inte fattigdomen börjar minska även i dessa regioner.

För att uppnå målet måste Sverige, i samarbete med andra länder, bidra till att främja möjligheterna för fattiga kvinnor och män, familjer och samhällen, att förbättra sin egen livssituation.

Satsningar på institutioner, marknader samt fysisk och finansiell infrastruktur bidrar till att förbättra miljön för företagande och investeringar. Ökad produktivitet och produktion på landsbygden och bland informella företagare i städerna är av särskilt stor betydelse. Likaså behövs uppbyggnad av det mänskliga kapitalet i form av utbildnings- och hälsosystem.

Exempel på insatser:

Målet om fattigdomsbekämpning har fått genomslag i flera av de nya samarbetsstrategierna som tagits fram tillsammans med Sveriges samarbets-



länder. Ett exempel är Bosnien och Hercegovina, där samarbetsstrategin har inriktats på områden som är kopplade till fattigdomens bakomliggande orsaker. Målet för samarbetsstrategin för Bosnien och Hercegovina 2006–2010 är uppbyggnad av en uthållig stat och ekonomisk utveckling.

Insatser som främjar tillväxt genomförs i Etiopien, Zambia och Moçambique. I Zambia stödjer Sverige *Agricultural Support Programme* i samarbete med landets jordbruksdepartement. Under 2005 införlivades 20 000 småbrukarhushåll i fyra provinser i programmet utifrån konceptet "jordbruk är affärsverksamhet". Programmet riktar sig nu till 40 000 hushåll totalt, varav cirka 30 procent är kvinnliga lantbrukare. Målet är att öka deras inkomster och livsmedelssäkerhet. Programmet har lyckats koppla ihop producenter med marknaden. Småhushållen har i genomsnitt ökat sina årsinkomster från 1 500 kronor år 2003 till 3 000 kronor 2005.



Millenni mål 2 Garanterar grundskoleutbildning för alla barn

Alla barn i hela världen, såväl flickor som pojkar, skall kunna avsluta sin grundskoleutbildning. Ett mål som ska vara genomfört 2015.

Att höja utbildningsnivån är avgörande för de fattiga ländernas utveckling. Kunskap ger människor en chans att kräva, och delta i att bygga upp, ett demokratiskt samhälle samt att förbättra sin ekonomiska och sociala utveckling. Målet är att alla pojkar och flickor, år 2015, skall ha möjlighet att påbörja och avsluta grundläggande skolutbildning. Globalt ökar inskrivningen i grundskolan, men i nuvarande takt kan det ändå bli svårt att nå målet till 2015.

Latinamerika och Karibien har gjort störst framsteg sedan 1990. Där har inskrivningen i grundskolan ökat från 86 till 96 procent. Södra Asien, Mellanöstern, Nordafrika och Oceanien har däremot gjort relativt små framsteg. Den största utmaningen finns i Afrika söder om Sahara, där ungefär hälften av alla barn aldrig slutför sin grundskoleutbildning.

Den ökade inskrivningen till grundskolan medför dock inte alltid kvalitetsförbättringar. Därför behövs omfattande reformer av lärarutbildning och fortbildning, men också av hela utbildningssystem. Sverige fokuserar sitt stöd till att långsiktigt stärka utbildningssystemen i fattiga länder genom en icke-diskriminerande, obligatorisk och avgiftsfri grundutbildning av god kvalitet. Utbildning för flickor ges särskild prioritet, liksom bekämpandet av hiv och aids som utgör ett växande hinder för barns utbildningsmöjligheter. Svenskt stöd går i ökande utsträckning till sektorsprogram där bidragen från olika givare delfinansier ländernas egna utbildningssystem.

Exempel på insatser:

Sverige deltar i det globala initiativ som kallas *Fast Track Initiative – Education for All* (FTI-EFA)²⁷, vars syfte är att uppnå millenniemål 2 om allmän grundutbildning. Under 2005 har Sverige innehaft ordförandeskapet för detta initiativs styrkommitté. Sverige var samtidigt ordförande i den rådgivande kommittén för *UN Girls' Education Initiative*. Detta har resulterat i en förbättrad samordning av de två initiativen. En studie har gjorts om hur jämställdhetsfrågor har integrerats i utbildningsplanerna för de berörda länderna. Det har också överenskommit att varje samarbetsland inom FTI alltid skall göra en jämställdhetsanalys.

²⁷ Utbildning för alla; utbildningsmål som beslutades vid World Education Forum i Dakar 2000.

Sverige stöder ett av FN:s barnfonds (UNICEF:s) program för ökad skolgång för flickor i Afghanistan. Programmet har lett till att fler flickor än någonsin går i skola i landet. Mellan 2000 och 2004 ökade afghanska flickors skolgång från 12 procent till 40 procent. Sverige kommer att bidra till detta program med 180 miljoner kronor under 2006–2008. Det fortsatta stödet är inriktat på att öka andelen flickor som får minst tre års grundskoleutbildning genom att bl.a. starta fler byskolor.

Millenniemål 3 Främja jämställdhet mellan könen och öka kvinnors makt

Avskaffa könsdiskriminering i grund- och gymnasieskolan till 2005, och i all utbildning senast 2015.

Könsdiskriminering är både en orsak till fattigdom och ett hinder för utveckling. Kvinnors fattigdom kännetecknas av att de både har mindre ekonomiska resurser och mindre makt att påverka sina livsvillkor jämfört med män.

Utvecklingen har varit ojämn på jämställdhetsområdet överlag. En av de största framgångarna hittills på området är att andelen kvinnliga parlamentariker har ökat, framför allt i Latinamerika och Karibien. Kvinfolönerna har ökat i 93 av 131 undersökta länder, men trots detta tjänar kvinnor mindre än män i alla länder i världen.

Enligt UNDP är Sverige ett av världens mest jämställda länder. Detta påverkar våra internationella åtaganden och insatser. Främjandet av jämställdhet mellan kvinnor och män har varit högt prioriterat inom svenskt utvecklingsarbete under många år. Sverige arbetar både genom direkta aktiviteter i olika länder samt genom att metodiskt arbeta in jämställdhet i all pågående och planerad utvecklingsverksamhet.

Exempel på insatser:

I Kenya samarbetar Sverige med fem kvinnorörelser och andra aktörer i det civila samhället för att förbättra kvinnors ägande- och arvsrätt till land och tillgångar. Samarbetet påverkar bl.a. lagstiftning, myndigheter och flickor och kvinnors rätt till ekonomisk trygghet.

Genom UNIFEM stödjer Sverige ett projekt för att bygga upp kapacitet och göra jämställdhetsanalyser av ekonomin i Centralamerika. Projektet sammanför sekretariat eller institut för kvinnofrågor från alla länder i ett regionalt råd. Projektet har stärkt policyarbetet kring jämställdhetsfrågor kopplat till ekonomisk utveckling och fattigdomsminskning i hela Centralamerika.

Millenniemål 4 Minska barnadödligheten

Minska dödligheten bland barn under fem år med två tredjedelar till 2015.

Globalt har andelen barn som dör innan fem års ålder minskat från 10,3 procent till 8,8 procent. Det är ett viktigt framsteg, men om millenniemålen skall nås till år 2015 måste takten öka. Cirka 11 miljoner barn under fem år dör fortfarande årligen. De allra flesta dör av sjukdomar som kunde ha botats, av svält eller på grund av otillräcklig amning.

Det är dock möjligt att göra stora framsteg inom detta område på kort tid. Egypten har till exempel minskat barnadödligheten med över 60 procent sedan 1990 och de flesta länder i Arabregionen har minskat barnadödligheten med över 75 procent sedan 1970.

Afrika har den största andelen dödsfall bland barn under fem år och har långt kvar till att uppnå målet. Många av de sjukdomar som drabbar barn är vanliga och kan med rätt åtgärder förebyggas



till låg kostnad. Hiv- och aidsepidemin sätter dock stor press på sjukvårdsresurserna i Afrika och begränsar därmed andra sjukvårdsinsatser.

För att minska spädbarnsdödligheten krävs en förbättring av mödrhälsovården. Tidig och långvarig amning ger barnet rätt näring, immunitet och trygghet. Vaccinationer mot de vanligaste sjukdomarna är också viktigt för att minska barnadödligheten. Sveriges insatser inriktas därför huvudsakligen på att stärka ländernas hälsosystem för mödra- och barnhälsovård.

Exempel på insatser:

Genom den globala vaccinationsalliansen (GAVI) bidrar Sverige direkt till att minska barnadödligheten genom att nå ut till fattiga familjer med vaccinationer mot de vanligast förekommande sjukdomarna. Under 2005 gav Sverige stöd till GAVI med 95 miljoner kronor.

Sverige bidrar med 500 miljoner kronor för att förbättra barna- och mödrhälsan i Bangladesh under en femårsperiod, vilket har givit goda resultat.



Millenniemaål 5 Förbättra mödrhälsan

Minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till 2015.

Trots de internationella initiativ som antogs för mer än 20 år sedan i syfte att minska mödradödligheten har inte tillräckliga resultat uppnåtts. Över en halv miljon kvinnor dör fortfarande varje år i samband med graviditet och förlossning. 98 procent av dessa dödsfall sker i utvecklingsländer. En del av dödsfallen beror på osäkra aborter.

Statistiken för mödradödlighet är osäker och det är därför svårt att säga om utvecklingen går tillräckligt fort för att nå målet om att minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till år 2015. Uppskattningar visar att Afrika söder om Sahara, Syd- och Sydostasien samt Oceanien kommer att få mycket svårt att nå målet i tid. Många utvecklingsländer, till exempel Gambia, Bangladesh och Egypten uppvisar dock stora framsteg på området.

Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), kvinnors rätt till sin egen hälsa och kropp, samt människors möjlighet att planera för sina reproduktiva liv är viktiga dimensioner när det gäller att minska barna- och mödradödligheten. SRHR är ett särskilt prioriterat område inom svenskt utvecklingssamarbete. SRHR omfattar bl.a. även hiv och aids, andra sexuellt överförbara sjukdomar, tillgång till preventivmedel och till säkra aborter. Sverige stödjer insatser som på olika sätt främjar tillgång till säkra aborter och till god eftervård. Det innebär bl.a. information och påverkan i syfte att liberalisera lagstiftning, öka tillgången till korrekt information om aborter, utbildning av personal och tillgång till abortservice.

Exempel på insatser:

I Afrika stödjer Sverige *Ipas*; en organisation som arbetar för att öka kvinnors möjlighet att utöva sina sexuella och reproduktiva rättigheter samt för att minska dödsfall och skador till följd av osäkra aborter. Sverige stödjer organisationens arbete i att utbilda hälsovårdspersonal. Stödet uppgår till 13,9 miljoner kronor 2004–2007. *Ipas* program verkar även för att liberalisera abortlagstiftning, vilket bl.a. resulterat i att det blivit lättare för kvinnor att få tillgång till säkra aborter i Etiopien.

Sverige bidrar med 420 miljoner kronor för att förbättra mödra- och barnhälsan i Uganda under en fyraårsperiod. Stödet syftar också till att öka uppmärksamheten kring frågan om SRHR, med fokus på kvinnors och flickors rättigheter.

Millenniemål 6 Bekämpa hiv/aids, malaria och andra sjukdomar

**Hejda och minska spridningen av hiv/aids till 2015.
Hejda och minska förekomsten av malaria och andra
stora sjukdomar till 2015.**

Att bekämpa hiv/aids-epidemin är det enda millenniemålet där utvecklingen inte går åt rätt håll. Epidemin fortsätter att öka. Idag lever cirka 40 miljoner människor i världen med hiv/aids. På grund av epidemins konsekvenser utgör hiv/aids entydigt det allvarligaste hotet mot utveckling i de värst drabbade länderna. Samtidigt sker den snabbaste spridningen av hiv just nu i några av de regioner som ännu har relativt få smittade. Hiv/aids är en epidemi där ekonomiska, politiska, sociala och kulturella faktorer är minst lika viktiga som de medicinska. Kvinnor – i synnerhet unga kvinnor – är mer utsatta än män när det gäller risken att smittas av hiv och de drabbas oproportionellt hårt av dess effekter. Främjande av jämställdhet är därför en förutsättning för att minska spridningen av hiv and aids.

Sverige betonar vikten av att arbeta med hela kedjan av aktiviteter; förebyggande, vård och behandling samt hantering av epidemins konsekvenser och stöd till forskning. Det handlar om insatser som angriper underliggande faktorer såsom fattigdom och brist på jämställdhet mellan män och kvinnor. Det innefattar också omedelbara åtgärder som kondomanvändning och insatser mot sexuella riskbeteenden.

Exempel på insatser:

Sverige stöder en nationell plan för vård och behandling i Tanzania med 6,3 miljoner kronor 2005–2007. Denna insats syftar till att hiv-positiva får tillgång till bromsmediciner.

I Sydasiens stödjer Sverige Röda Korset för att stärka lokala organisationer som arbetar med vård och omsorg för hiv och aidsdrabbade hushåll. Ett viktigt inslag i detta arbete är att väcka debatt kring hiv och aids samt kring diskrimineringen av människor som lever med hiv och aids.

Sverige bidrar också till en ökad samordning och harmonisering av hiv/aidsinsatser i Ryssland genom UNAIDS program *The Three Ones*. Programmet fokuserar på tre principer; en gemensam handlingsplan, en nationell aids-samordningsmyndighet och ett gemensamt uppföljnings- och utvärderingssystem. Stödet uppgår till 6,3 miljoner kronor 2005–2007.



Bilaga 2



Millenniemaalen

MÅL OCH DELMÅL (enligt Millenniedeklarationen)

INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING OCH MÄTNING

Mål 1: Utrota extrem fattigdom och hunger

Delmål 1: Halvera andelen människor som lever på mindre än en dollar per dag till 2015.

1. Andel av befolkning under 1 USD per dag.
2. Klyftan mellan fattiga och rika.
3. Den fattigaste femtedelens andel av den inhemska konsumtionen.

Delmål 2: Halvera andelen människor som lider av hunger till 2015.

4. Förekomst av underviktiga barn (under 5 år).
5. Andel av befolkning under miniminivån för energiintag.

Mål 2: Garantera grundskoleutbildning för alla barn

Delmål 3: Alla barn i hela världen, såväl flickor som pojkar, skall kunna avsluta sin grundskoleutbildning. Ett mål som skall vara genomfört 2015.

6. Andel (netto) inskrivna i grundskola.
7. Andel elever som skrivs in i årskurs 1 och som avslutar årskurs 5.
8. Andel läskunniga i åldern 15-24 år.

Mål 3: Främja jämställdhet mellan könen och öka kvinnors makt

Delmål 4: Avskaffa könsdiskriminering i grund- och gymnasieskolan till 2005, och i all utbildning senast 2015.

9. Andel flickor räknat per pojkar i grundskola, gymnasieskola och högre utbildning.
10. Andel läskunniga flickor räknat per läskunniga pojkar i åldern 15-24 år.
11. Andel kvinnor i lönearbete utanför jordbrukssektorn.
12. Andel kvinnor i parlament.

Mål 4: Minska barnadödligheten

Delmål 5: Minska dödligheten bland barn under fem år med två tredjedelar till 2015.

13. Andel barn som dör före fem års ålder.
14. Andel barn som dör före ett års ålder.
15. Andel barn under ett år som vaccineras motmässling.

Mål 5: Förbättra mödrhälsan

Delmål 6: Minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till 2015.

16. Andel kvinnor som dör i samband med graviditet och förlossning.
17. Andel förlossningar där utbildad hälsovårdspersonal deltar.

Mål 6: Bekämpa HIV/AIDS, malaria och andra sjukdomar

Delmål 7: Hejda och minska spridningen av hiv/aids till 2015.

18. Förekomst av hiv bland gravida kvinnor i åldern 15-24 år.
19. Användning av preventivmedel.
20. Antal barn som blivit föräldralösa på grund av hiv/aids.

Delmål 8: Hejda och minska förekomsten av malaria och andra stora sjukdomar till 2015.

21. Förekomst av malaria och dödsfall som har samband med sjukdomen.
22. Andel befolkning i riskzoner för malaria som får förebyggande behandling.
23. Förekomst av tuberkulos och dödsfall som har samband med sjukdomen.
24. Andel fall av tuberkulos som har upptäckts och botats genom vårdinsatser.

MÅL OCH DELMÅL (enligt Millenniedeklarationen)

INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING OCH MÄTNING

Mål 7: Säkerställa en miljömässigt hållbar utveckling

- Delmål 9:** Integrera principerna om hållbar utveckling i den nationella politiken och i de nationella programmen och vända trenden med förlorade naturresurser.
- Delmål 10:** Halvera andelen människor som saknar tillgång till rent dricksvatten och sanitet till 2015.
- Delmål 11:** Förbättra förhållandena för minst 100 miljoner människor som bor i slum till 2020.
- 25.** Andel landareal som täcks av skog.
26. Landareal skyddad för biologisk mångfald.
27. BNP i förhållande till energiförbrukning.
28. Koldioxidutsläpp (per capita).
- 29.** Andel befolkning med hållbar tillgång till förbättrad vattenförsörjning.
- 30.** Andel befolkning med tillgång till förbättrade sanitära anordningar.
31. Andel befolkning med tillgång till säker besittningsrätt.

Mål 8: Utveckla ett globalt partnerskap för utveckling

- Delmål 12:** Vidareutveckla ett öppet, reglerat, förutsägbart, icke diskriminerande handels- och finanssystem.
- Inkluderar:
Ett åtagande om gott ledarskap, utveckling och fattigdomsminskning, både nationellt och internationellt.*
- Delmål 13:** Ta hänsyn till de speciella behoven hos de minst utvecklade länderna.
- Inkluderar:*
- tullfrihet och icke kvoterad export för de minst utvecklade länderna,
 - förbättrade program för skuldåtgärder för de svårast skuldsatta fattiga länderna (med hänvisning till Världsbankens skuldåtgärdsprogram för Heavily Indebted Poor Countries, HIPC),
 - avskrivningar av bilaterala skulder,
 - ökat statligt bistånd till länder som åtar sig att minska fattigdomen.
- Delmål 14:** Ta hänsyn till de speciella behoven hos små utvecklingsländer som är öar.
- (Genom handlingsprogrammet för hållbar utveckling för små utvecklingsländer som är öar och resultatet från generalförsamlingens tjuogoandra specialsession.)*
- Några av indikatorerna kommer att granskas separat för de minst utvecklade länderna, Afrika, kustlösa länder och små utvecklingsländer som är öar.*
- Statligt bistånd**
- 32.** Statligt bistånd i procent av OECD/DAC- ländernas bruttonationalinkomst BNI. Målet är 0,7%, varav 0,15% till de minst utvecklade länderna.
33. Andel statligt bistånd till grundläggande samhällsservice (grundutbildning, primär hälsovård, näringsstandard, rent vatten och sanitet).
34. Andel bundet statligt bistånd.
35. Andel miljöbistånd till små utvecklingsländer som är öar.
36. Andel bistånd till transportsektorn till kustlösa länder.
- Marknadstillträde:**
- 37.** Andel tullfri och icke kvoterad export (räknat i värde och exklusive vapen).
38. Genomsnittstullar och kvoter för jordbruksprodukter, textil och konfektion.
39. Inhemska och exportrelaterade jordbrukssubventioner i OECD- länderna.
40. Andel statligt bistånd till utveckling av utvecklingsländernas kapacitet att delta i handelsöverläggningar.

MÅL OCH DELMÅL (enligt Millenniedeklarationen)

INDIKATORER FÖR UPPFÖLJNING OCH MÄTNING

Mål 8: Utveckla ett globalt partnerskap för utveckling

Delmål 15: Ta ett helhetsgrepp på utvecklingsländernas skuldproblem genom nationella och internationella åtgärder i syfte att nå en hållbar skuldnivå på lång sikt.

Delmål 16: I samarbete med utvecklingsländer, utveckla och genomföra strategier för bra och produktiva arbeten för ungdomar.

Delmål 17: I samarbete med läkemedelsföretag, tillhandahålla livsviktiga läkemedel till överkomliga priser i utvecklingsländer.

Delmål 18: I samarbete med den privata sektorn, göra ny teknik, framför allt inom information och kommunikation, tillgänglig.

Hållbar skuldsituation

- 41. Andel statliga skuldavskrivningar till de länder som ingår i Världsbankens HIPC- initiativ.
- 42. Skuldtjänsten som andel av export av varor och tjänster.
- 43. Andel statligt bistånd som ges i form av skuldåttnader.
- 44. Antal länder som når besluts- respektive slutpunkten inom HIPC-initiativet.

45. Andelen arbetslösa i åldern 15-24 år.

46. Andel befolkning med säker tillgång till livsviktiga läkemedel till överkomliga priser.

47. Telefonlinjer per 1.000 personer.

48. Personatorer per 1.000 personer.



